

Danse- og musikhistorier 15

Christopher Heinrich Nicolaus Reddelien's dansesal på Løve-Apoteket i Aarhus omkring år 1800

af Ole Skov

Løveapoteket i Aarhus er et af Danmarks ældste apoteker. Det er oprettet i 1596, og er altså mere end 400 år gammelt. Der har i disse mange år været en del ejere af apoteket. En af dem var apoteker Christopher Heinrich Nicolaus Reddelien (1759-1833). Han blev født d. 11. juli 1759 i Rostock i Mecklenburg-Schwerin. Det der i dag hedder Mecklenburg-Vorpommern ved Tysklands østersøkyst lige syd for Falster.

Christopher Heinrich Nicolaus Reddelien

Reddeliens forældre var Joachim Caspar Reddelien, der var økonom ved Vajsenhuset i Rostock, og hans kone Wendula Christiane Babsten. Et Vajsenhus er et hjem og en skole for forældreløse børn. Reddelien kom omkring 1773-74 til Danmark, hvor han den 10. oktober 1774 blev "discipel", det vil sige elev, hos Christopher Günther (1730-1790) på Løveapoteket i København. Reddelien ud-

dannede sig af et par omgange også under Günthers efterfølger Johan Georg Ludvig Manthey (1769-1842), der var gift med Günthers datter Augusta (1768-1806). Reddelien blev til slut farmaceut d. 19. maj 1792. I folketællingen fra 1787 kan man se, at han boede på Amager-torv i København, hvor også apoteket lå.

Johan Georg Ludvig Manthey

Christian d. 7. (1749-1808)

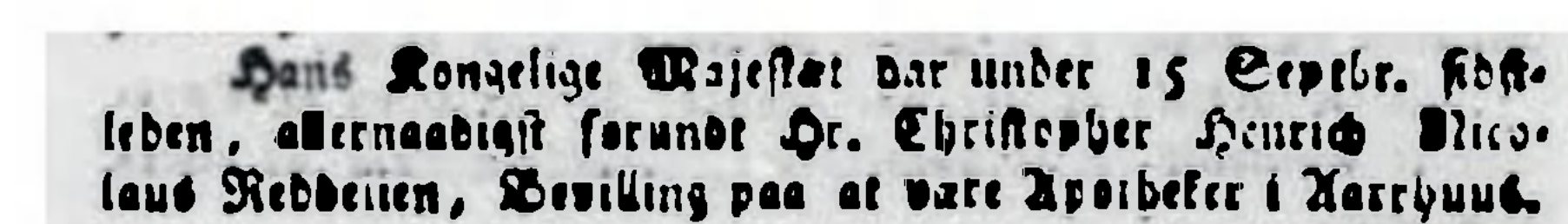
5 år efter at han blev færdiguddannet, købte Reddelien i 1797 Løveapoteket i Aarhus for 12.000 Rigsdaler.

Aarhus var med 4000 indbyggere kun Danmarks 9. største by, når man medregner de dengang danske byer Bergen i Norge, Altona i Holsten og Flensborg i Slesvig samt København, Odense, Helsingør, Aalborg og Silkeborg, der alle var større end Aarhus.

Det var ikke nok bare at købe et apotek, man skulle også have et kongeligt privilegium. Det fik Reddelien d. 15. september 1797, og annonceredes d. 11. december i avisen "Den kongelige privilegerede Viborger Samler".

Forside af Viborger Samler 11.12.1797

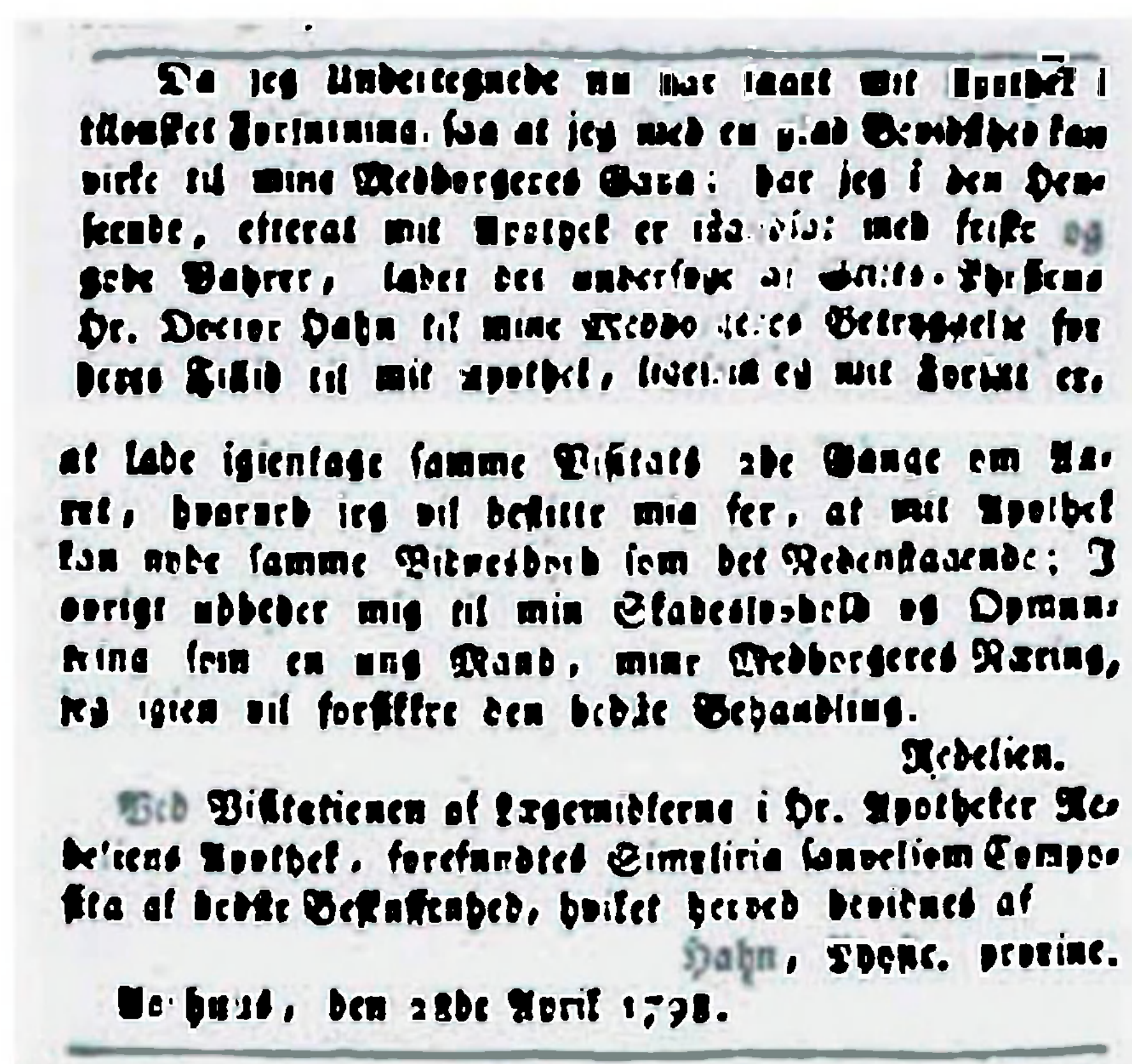

Annoncering af Reddeliens privilegium

"Hans Kongelige Majestæt har under 15 Septbr. sidstleden, allernaadigst forundt Hr. Christopher Henrich Nicolaus Reddelien, Bevilling paa at være Apotheker i Aarhus".

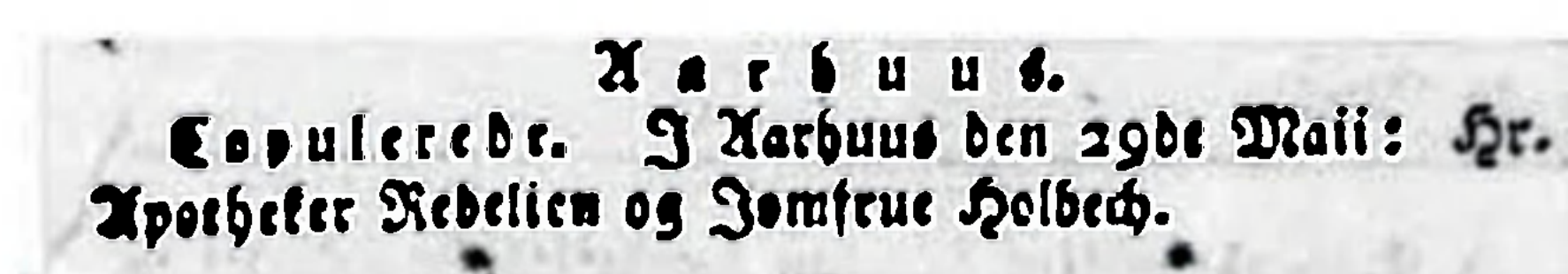
Efter overtagelsen af Løveapoteket gik Reddelien straks i gang med at ombygge og renovere det, hvorefter han fik det godkendt af myndighederne. Han var en effektiv apoteker. Han udnyttede sine markjorder med dygtighed, idet

han brugte alle gærder og hegn samt udyrkede pladser på kirkegården til dyrkning af urter, som han solgte på apoteket.

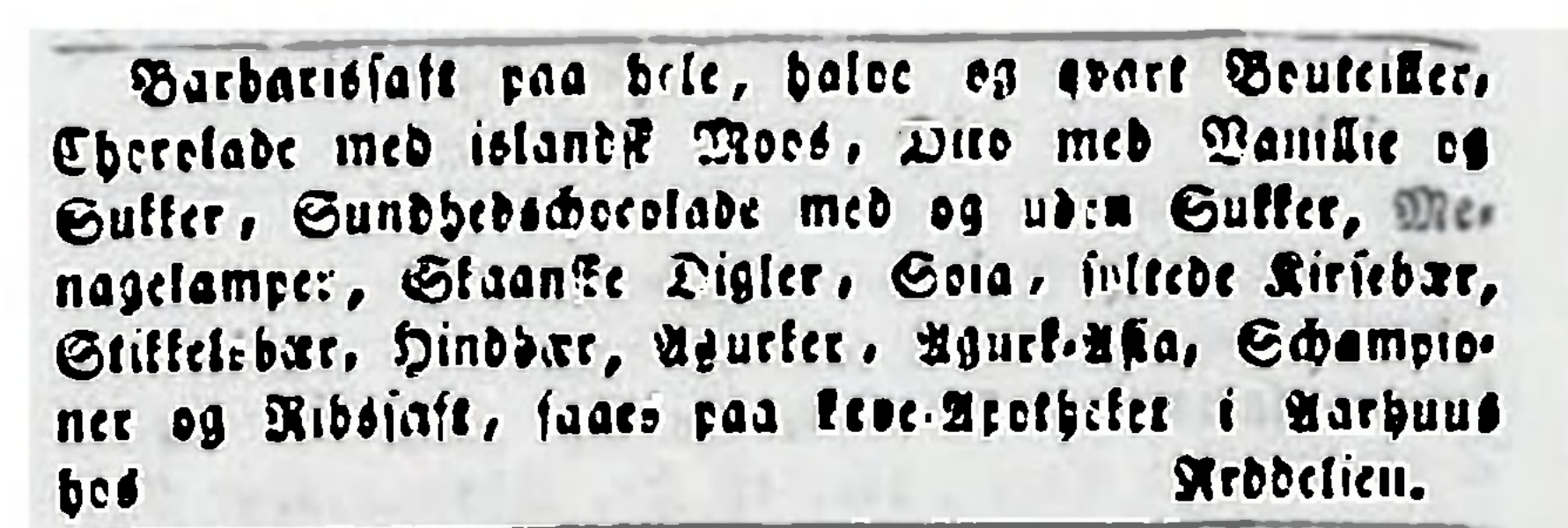
Indlæg i Aarhus Stiftstidende 12.5.1798

“Da jeg Undertegnede nu har faaet mit Apothek i tilønsket Forfatning, saa at jeg med en glad Bevidsthed kan virke til mine Medborgeres Gavn; har jeg i den Henseende, efterat mit Apothek er istandsat med friske og gode Vahrer, ladet det undersøge af Stifts-Physicus Hr. Doctor Hahn til mine Medborgeres Betyggelse for deres Tillid til mit Apothek, ligesom og mit Forsæt er, at lade igientage samme Visitats 2de Gange om Aaret, hvorved jeg vil beflitte mig for, at mit Apothek kan nyde samme Vidnesbyrd som det Nedenstaaende; I øvrigt udbeder mig til min Skadeløshed og Opmuntring som en ung Mand, mine Medborgeres Næring, jeg igjen vil forsikkre den bedste Behandling. Redelien
Ved Visitationen af Lægemedlerne i Hr. Apotheker Redeliens Apothek, forefandtes Simplicia saavelsom Composita af bedste Beskaffenhed, hvilket herved bevidnes af Hahn, Physic. provinc. Aarhus, den 28de April 1798”.
Den 29. maj 1799 giftede Reddelien sig i domkirken i Aarhus med Maren Holbech (1779-1840). Hun var datter af købmand Rasmus Jensen Holbech i Aarhus. De fik de følgende år 8 børn.

Annoncering i Aarhus Stiftstidende af brylluppet. Copulerede betyder bundet sammen – altså viet.

Reddelien begyndte at annoncere sine varer i Aarhus Stiftstidende og havde de følgende år mange annonceringer i avisen. Det er interessant at se, hvad man egentlig solgte på apotekerne omkring år 1800. Dengang var et apotek en blanded landhandel. Ud over medicin, og hvad vi også i dag finder på apotekerne, var der også købmandsvarer.

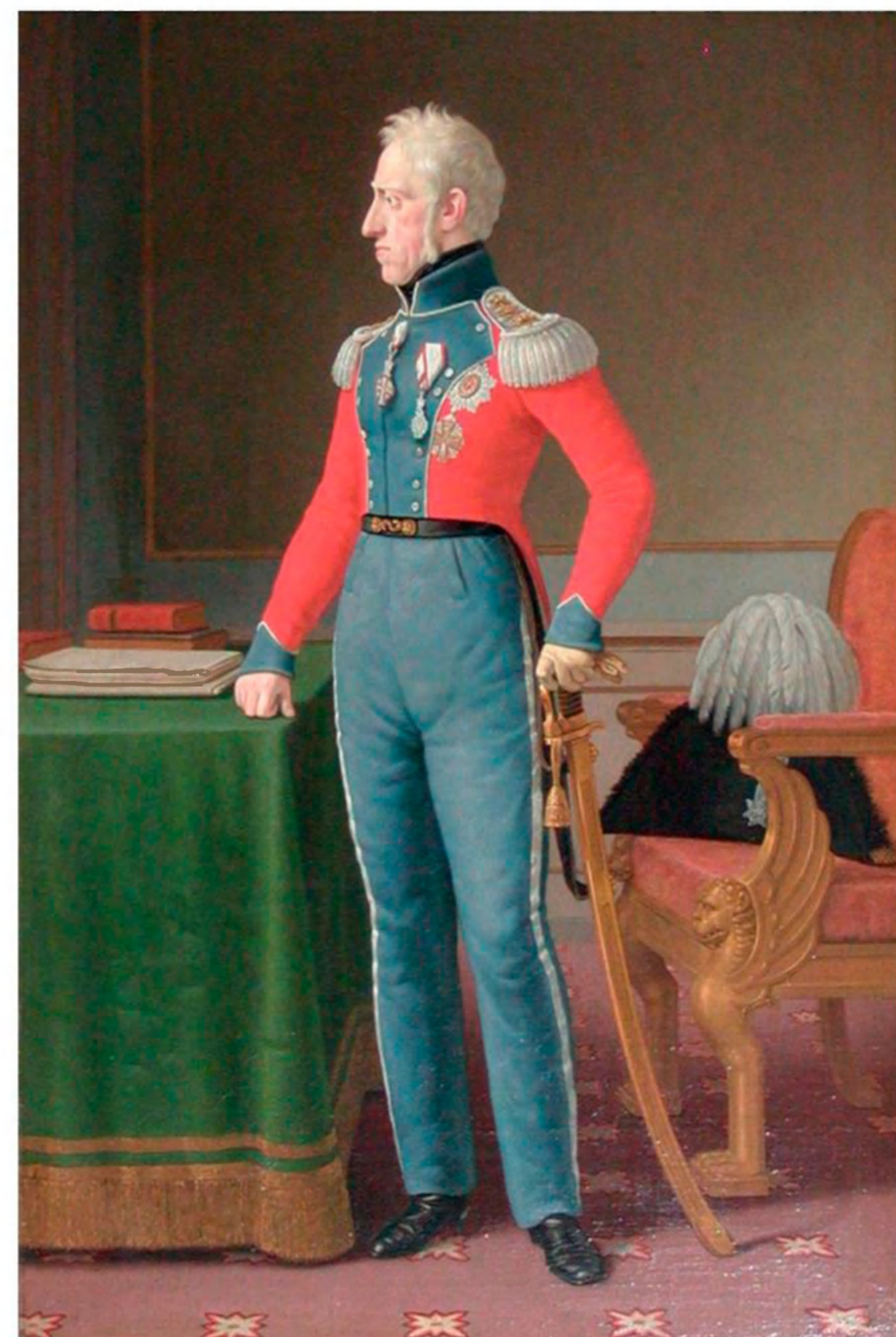

Annonce den 15.11.1800

Der annonceres med:

“Babarissaft paa hele, halve og qvart Bouteiller, Chocolade med islandsk Moos, Dito med Vanillie og Sukker, Sundhedschocolade med og uden Sukker, Menagelamper, Skaanske Digler, Soia, syltede Kirsebær, Stikkelsbær, Hindbær, Agurker, Agurk-Asia, Schampioner og Ribssaft”.
Islandsk Moos hedder også Fjeldgræs og var meget anvendt som vidundermiddel mod feber, blod-hoste, ondt i maven og som modgift mod “alt”. Det spistes som grød eller vælling eller blev drukket som te.
På kronprinsen, den senere Frederik d. 6s fødselsdag den 28. januar 1795 dannedes i Århus en forening “Kronprindsens Klub”. Det var en forening, hvor man diskuterede litteratur, og mødtes for at spille kort og hygge sig. Der var dog nogle, der også ville se teaterforestillinger, så i 1800 var apoteker Reddelien med til at stifte “Det Dramatiske Selskab”, hvor man ud over deklamation (oplæsning af digte m.m.), pantomimer og teaterstykker også afholdt baller.

Der var dengang ikke noget egentligt teater i Århus og heller ingen større balsale, så man anvendte rådhusets sal til sådanne arrangementer. Reddelien havde imidlertid en del plads på sit apotek, så da der manglede lokaler til teater, koncerter, dans m.m. tilbød han, at “Det Dramatiske Selskab” kunne få faste lokaler i Løveapoteket. Lokalerne lå på 1. sal over apoteket og blev kaldt for “Apotekerens loft”. Der var plads til

Frederik d. 6. (1768-1839), malet af C.W. Eckersberg i 1825

omkring 200 teater- og koncertgæster og selvfølgelig færre til baller.”Det Dramatiske Selskab” havde deres foreningslokale dér fra 1800 til 1815, hvor “Kronprindsens Klub” og “Dramatisk Selskab” gik sammen i en ny forening med navnet “Polyhymnia”.

Løveapoteket omkring 1865 før ombygningen i 1876

Den navnkundige tidligere danser på det kongelige teater Ove Georg Frederik (O. G. F.) Bagge (1776-1838) rejste nu rundt som danselærer, foredragsholder, forfatter, oversætter af udenlandsk litteratur, og slog sig i en periode ned som boghandler i Randers med et privat lejem bibliotek.

Han skrev små bøger og avisartikler ofte med polemisk indhold. Han blandede sig i samfundsdebatten. Disse debatter blev tit refereret i landets aviser og

kaldt "Avisfejden", fordi mange skrev skarpt til hinanden. Nogle indlæg var i skribentens eget navn, mens en del var under pseudonym. Jeppe Aakjær (1866-1930) omtaler mange af disse avisindlæg, og nævner et uddrag af et vers af en "F. Magicus", hvor han forsøger at gøre Bagge til grin i forbindelse med dansekurser på "Apothekerens loft":

*Med krummet arm, barsk som en bjørn
han danser en solo med atten små
børn,
skønt agterkastellet er noget svær –
det er snurrigt, han ikke taber sit vej;
alligevel gør han ret artige spring,
hopper og skræver som ingenting;
det dundrer i apotekerens sal,
Messieurs! Den komedie er kapital.*

O.G.F. Bagge, Berømt jydsk Danser, Digter og Deklamator. Efter kobberstik af C.F. Møller.

På "Apothekerens loft" spillede Bagge også skuespil, hvor han selv dansede, og han holdt dansekurser i de nyeste danse.

Danse-Institut. Endnu kunne nogle Elever antages, naar de, snarest muligt, henvender dem enten hos mig selv, eller hos Dr. Apotheker Redlin. Deres er 8 Rdlr. for h:er. O. G. F. Bagge.

Announce fra 3.5.1809 i Aarhus Stiftstidende

"Danse-Institut. Endnu kunne nogle Elever antages, naar de, snarest muligt, henvender dem enten hos mig selv, el-

ler hos Hr. Apotheker Redlin. Prisen er 8 Rdlr. for hver. O.G.F. Bagge".

Dandse-Institut. Undertegnede forhen Dandser ved det Kongelige Theater i Kiöbenhavn, bekiendtgjør herved, at han har endt sit første Curfus og agter snarest muligt at begynde et nyt. De Herrer og Damer som ønske min Veiledning, og de ærede Forældre som ville betro mig deres Børn, behager at tegne sig hos mig selv, boende paa Vester-gade hos Jöden D. Jacobsen. Prisen er 3 Rdlr. månedl. hvorfor gives Lection 2 Timer daglig i de nyeste Dandse. O. G. F. Bagge, forhen Dandser ved det Kgl. Theater.

Announce 21.6.1809, 2 timer dagligt i de nyeste danse

Efter at "Kronprindsens Klub" og "Dramatisk Selskab" i 1815 blev slået sammen blev teaterforestillingerne flyttet til andre lokaler, og d. 22. april 1819 besluttede man at sælge teaterudstyret på Løveapoteket, men dansesalen blev bevaret. Christopher Heinrich Nicolaus Reddelien og konen Maren fik som nævnt 8 børn. En af dem var Knud (1806-1861), der blev født på Løveapoteket d. 14. september 1806. Han begyndte i 1823 som discipel hos faderen, og skiftede d. 1. maj 1828 til apoteker Seidelin i Skanderborg, hvor han tog sin medhjælpereksamen og arbejdede i ca. 1/2 år. I 1830 blev han uddannet farmaceut og kom til Københavns Vajsenhusapotek. Den 2. maj 1833 kom han tilbage til Aarhus til sin far, der nok var syg. Christopher Heinrich Nicolaus Reddelien døde nemlig d. 21. august 1833. Knud Reddelien styrede apoteket efter faderens død, men den 2. juli 1835 annonceredes af Auctions-Directeur Fleischer, at der på begæring af Reddeliens enke holdtes auktion over Løve-Apoteket med inventar, varelager, 9 kakkellovne, 2 gruekedler samt tilhørende beboelsesbygninger. Man fik dog ikke solgt apoteket for allerede den 15. august 1835 meddeltes i Aarhus Stiftstidende, at Knud Reddelien havde købt det for 42.500 Rdl., og den 1. september meddeltes så i Berlingske Tidende, at K. Reddelien havde fået bevilling til at drive apoteket.

Øverste Etage i Løveapoteket hersteds, og om ønsket Vognstuur, betydeligt Staldrum, Skjælder o. s. v., kan erholdes tillige til først. Michaeli. Man behager at henvende sig til Cieren Knud Reddelien.

Aarhus Stiftstidende 13.5.1835, øverste etage i Løveapoteket til leje

I Knud Reddelien's tid blev apotekets 1. sal stadigvæk brugt til dansekurser og andre arrangementer. Han søgte d. 13. august 1835 lejere til flere af lokalerne. Danselærer Jørgen Gad Lund, som er omtalt i en tidligere artikel var en af dem, der benyttede apotekets lokaler til danseundervisning.

Dandseinformation i Aarhus. Hr. Undertegnedes Informationer tage deres Begyndelse om nogle faa Aftener i Hr. Apotheker Reddeliens Gaard, bekjendtgjøres herved. De ærede Forældre der ville betro mig deres Børn, samt de voxne Herrer og Damer der ønske at lære de nyeste Selskabsdandse, ville behage snarest muligt at henvende sig i mit Logis hos Hr. J. Bang paa Skole-gaden, hvor det nærmere erfar: s. Aarhus, d. 13de October 1835. ærbødigt Jørgen Gad Lund, Dandseinformator.

Announce i Aarhus Stiftstidende d. 20.10.1835

"Danseinformation i Aarhus. At Undertegnede Informationer tage deres Begyndelse om nogle faa Aftener i Hr. Apotheker Reddeliens Gaard, bekjendtgjøres herved. De ærede Forældre der ville betro mig deres Børn, samt de voxne Herrer og Damer der ønske at lære de nyeste Selskabsdandse, ville behage snarest muligt at henvende sig i mit Logis hos Hr. J. Bang paa Skolegaden, hvor det nærmere erfares. Aarhus, d. 13de October 1835. Ærbødigt, Jørgen Gad Lund, Dandseinformator." Knud Reddelien havde kun apoteket i få år, før han i 1843 solgte det til Niels Schack Aagaard (1813-1895). Reddelien blev derefter medejer og landmand på Mallinggård syd for Århus, og et par år efter købte han også Gjellerup Gammelgaard. Sammen med apoteker Aagaard og købmand Malthé Conrad Lottrup (1815-1870) etablerede han i 1856 bryggeriet Ceres, men allerede året efter købte Lottrup de 2 andre ud og blev eneejer.

Ceres Bryggeriet i 1856

Den 27. maj 1853 giftede Knud Reddelien sig med Dorthea Jacobine von Berger (1813-1901). De var ret gamle, da de i 1855 fik en søn, som døbttes Christopher Heinrich Nicolai Reddelien ligesom sin farfar. Knud Reddelien døde d. 19. juni 1861 i Århus.

Knud Reddelien

"Apotekerens Loft" var kendt vidt omkring. Lokalet blev anvendt som teatersal, til baller og som danseskole af nogle af datidens kendte danselærere, der tidligere havde været på det kongelige

teater. Næste artikel omhandler Knud Reddeliens søn. Han var apoteker i Stubbekøbing og havde en gruppe, der dansede de gamle danse/folkedanse omkring år 1900.

De væsentligste kilder:

Aviser på Statsbiblioteket, Århus
Aarhus Løveapotek 1596-1896 - Et Festskrift ved 300 Aars Jubilæet, E. Dam, Aarhus 1896

"Steen Steensen Blichers Livs-Tragedie", af Jeppe Aakjær, 1904

Billeder blandt andet fra Aarhus Kommunes Biblioteker, Lokalthistorisk Samling og Det kongelige bibliotek.